

Dünya Enerji Görünümü

Sayı: 46

02-09 Eylül 2013

Bu rapor; Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, Enerji Politikaları ve Stratejileri Dairesi Başkanlığı Personeli tarafından hazırlanmış olup, haberler ilgili kaynakların özetidir.

Dilek AĞRI

Avrupa Birliği Ülkeleri Enerji Görünümü

Sinem ÇAYNAK

Amerikalar&Asya&Pasifik Enerji Görünümü

Feyyaz ŞİMŞEK

Rusya ve Hazar Bölgesi Enerji Görünümü

Barış İLTER
Ali GÜLMEZ

Orta Doğu ve Kuzey Afrika Enerji Görünümü

Ali GÜLMEZ
Volkan YARAMIŞ

Think – Tank Kuruluşları

Avrupa Birliği Ülkeleri Enerji Görünümü

➤ **AVRUPA:** Avrupa Rüzgâr Enerjisi Birliği (EWEA), 2013'ün ilk yarısında, yeni off-shore rüzgâr türbinlerinin sayısının, bir yıl önce ile karşılaştırıldığında 2 kat arttığını ancak yeni projelerin finansmanının yavaşladığını belirtmiştir. Bu yılın ilk yarısında, geçen yılın aynı dönemindeki 523.2 MW ile kıyaslandığında, 1.045 MW gücünde 277 yeni off-shore rüzgâr türbini elektrik şebekesine eklenmiştir. Bu yılki yeni bağlantıların büyük çoğunluğunda en büyük katkı Alman Siemens'e aittir.

<http://www.energymarketprice.com/?12727>

➤ **İTALYA - MOZAMBİK:** Agulha'daki keşif çalışmaları devam eden İtalya menşeli Eni'nin, en büyük gaz keşfi Mozambik'te olacaktır. İlk tahminlere göre, Agulha'da 5 ile 7 trilyon küplük rezerv bulunduğu ve İtalyan petrol ve gaz grubunun en büyük keşfi için yeni bir saha açılacağı belirtilmiştir. Eni'nin büyük bir kısmına sahip olduğu Mozambik'in Rovuma Havzası'nda ki Area 4, dünyanın henüz işlenmemiş en büyük gaz kaynaklarından biridir. Eni şimdi yeni keşiflerin sonuçlarını değerlendirebilmek için diğer ortak girişimcilerle beraber Area 4 bölgesindeki stratejisine karar vermektedir.

<http://www.energymarketprice.com/?12738>

➤ **AVRUPA:** The Economist'te yer alan habere göre, Avrupa'nın yenilenebilir enerji arayışında umut, korku ve endişe mevcuttur. Olumsuz toptan satış fiyatlarının yaygınlaşmasıyla birlikte Avrupa ülkelerinde - özellikle Almanya'da, nükleer enerjiden uzaklaşmayı hedefleyen ve Energiewende olarak bilinen politikasıyla - yenilenebilir enerjiye dönüş gerçekleşmektedir. Sadece Almanya'nın güneş panelleri ve rüzgâr türbinleri Almanya'nın elektriğinin %60'ını oluşturmaktadır. Ancak Polonya, Çek Cumhuriyeti gibi komşu ülkeler, Almanya'nın kendi şebekelerine zarar vermesinden şikâyet etmektedirler.

<http://www.economist.com/news/europe/21585029-hopes-fears-and-worries-europes-quest-renewable-energy-when-wind-blows>

➤ **BİRLEŞİK KRALLIK:** Birleşik Krallık'ın gaz ithalatı 2013'ün ilk altı ayında, 1 trilyon metre küpün üzerinde bir rekor kırmıştır. Perşembe günü yayınlanan Hükümet'in geçici rakamlarına göre, 2013'ün ilk altı ayındaki gaz ithalatı, 2012 yılının aynı dönemine göre % 9,3 sıçrama göstermiştir. Yeni rakamlar, İngiltere'nin % 81 sıvılaştırılmış gaz (LNG) ithalatında, öncelikli olarak Norveç ve Hollanda'dan gelen boru hatlarına bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Haberde İngiltere'nin Petrol&Gaz üretiminin ise on yıl içinde her yıl giderek düştüğü ve geçen hafta sanayi kuruluşlarının yeni bir çöküş rekoru konusunda uyarıda buldukları bilgisi yer almaktadır.

<http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/energy/10274426/UK-gas-imports-hit-record-high-of-1-trillion-cubic-feet-in-first-six-months-of-2013.html>

Amerikalar & Asya & Pasifik Enerji Görünümü

➤ **ABD:** Artan yerli petrol üretimi ve düşen petrol talebi sayesinde enerji bağımsızlığının ABD için gerçekçi bir hedef haline gelmekte olduğu değerlendirilmekte iken, diğer taraftan Suriye ile tırmanan gerilim nedeniyle ABD'nin fiyat şoklarına karşı kırılğan olmayacağı anlamına gelmeyeceği belirtiliyor. Halen 115 Dolar olan ve büyük oranda Libya'da süren politik karşıklık nedeniyle yükselmekte olan Brent indeksinin; ABD-Suriye geriliminin sürmesi ile 120 Doların üzerine çıkabileceği değerlendiriliyor.

<http://science.time.com/2013/09/05/americas-oil-boom-wont-make-it-energy-independent-from-mideast-madness/>

ABD'nin artan petrol ve doğal gaz üretiminin ABD ekonomisi üzerinde birkaç yıl öncesine kadar tahmin edilenden çok daha büyük bir etkisi olacağı değerlendiriliyor. Yeni bulunan yerli petrol ve doğal gaz kaynaklarının; ortalama bir ABD'li ailenin gelirine geçen yıl 1.200 Dolar'dan fazla gelir ekleyerek ilk öngörülenin üzerinde bir etkiye sahip olduğu belirtiliyor. ABD Enerji Bakanlığı verilerine göre, 2008 yılından bu yana konut doğal gaz fiyatlarının %12 ile %32 oranında düştüğü kaydediliyor. Hükümetin geçen ay yaptığı açıklamada, rezerv tahminlerinin yayınlanmaya başlamasından bu yana en büyük artışın 2011 yılında yaşandığı ve kanıtlanmış rezervlere ABD'li petrol ve doğal gaz şirketlerinin %15 oranında bir artışla yaklaşık 3.8 milyon varil ham petrol ve ilgili rezervleri eklediği kaydediliyor.

<http://www.usatoday.com/story/money/business/2013/09/04/us-energy-economy-impact/2742461/>

➤ **G.KORE-ABD:** Güney Kore ve ABD'nin nükleer enerji işbirliğine yönelik yeni kurallar ve yeni bir yol haritası belirlemek için ikili görüşmelere yeniden başlayacağı kaydediliyor. Nükleer santral ihracatçısı Seul'un uranyum zenginleştirmek ve artan enerji ihtiyacını karşılamak için Washington'u ikna etmeye çalışacağı belirtiliyor. İki ülke arasında gerçekleştirilecek toplantı ile "123 Antlaşması" olarak bilinen sivil nükleer antlaşmanın yeniden yazılmasını amaçlayan ve üç yıldan fazla süren görüşmelerin yedinci turu gerçekleştirilmiş olacak.

<http://www.globalpost.com/dispatch/news/yonhap-news-agency/130904/s-korea-us-resume-talks-nuclear-energy-cooperation>

➤ **KORE:** Kore’li bir şirketin Nepal’in üç ilçesinde yılda 10-42 MW güneş enerjisi üretilmesini sağlayacak bir proje için Nepal’li bir şirket ile anlaşma sağladığı kaydediliyor. Söz konusu projenin Nepal’de gerçekleştirilecek ilk büyük ölçekli güneş enerjisi projesi olacağı belirtiliyor. Nepal’in artan elektrik ihtiyacı göz önüne alındığında Hükümetin alternatif enerji seçeneğini göz ardı edemeyeceği değerlendiriliyor.

http://www.myrepublica.com/portal/index.php?action=news_details&news_id=61021

➤ **HİNDİSTAN-RUSYA:** Rusya’nın Hindistan’ın iddialı nükleer enerji planına destek verdiği kaydediliyor. Hindistan’ın 2017 yılına kadar, Kudankulam Nükleer Santrali’nin üçüncü ve dördüncü üniteleri dahil olmak üzere, 17.400 MW gücünde 19 nükleer reaktör kurmayı planladığı belirtiliyor. Sekiz ünitenin Rusya’nın da içinde olduğu yabancı ülkeler tarafından inşa edileceği kaydediliyor. Kudankulam Nükleer Santralinin üçüncü ve dördüncü ünitelerine yönelik görüşmelerin son aşamaya geldiği belirtiliyor.

http://indrus.in/economics/2013/09/05/russia_powering_indias_ambitious_nuclear_energy_plans_29101.html

➤ **HİNDİSTAN:** Hindistan’da konvansiyonel enerji kaynaklarına bağımlılığın azaltılması için, Hükümetin direktifi ile okullarda güneş enerjisi kullanılmasının öngörüldüğü belirtiliyor. Eğitim Bakanlığı’nın tüm okullardan enerji ihtiyaçlarının karşılanmasında güneş enerjisinin kullanılmasını istediği, ancak okullarda güneş enerjisi kullanımı ile ilgili net bir resmin henüz elde edilemediği değerlendiriliyor.

http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2013-09-08/guwahati/41873130_1_solar-energy-govt-directive-new-and-renewable-energy

➤ **HİNDİSTAN-İNGİLTERE:** Hindistan ile İngiltere arasında enerji verimliliği alanında işbirliğinin gündemde olduğu kaydediliyor. İngiliz Hükümet yetkilisinin açıklamasında, iki ülke arasında enerji verimliliği sektöründe işbirliği alanlarının keşfedildiği, birlikte çalışılmasına yönelik pek çok olasılık üzerinde tartışıldığı ifade ediliyor.

http://articles.economictimes.indiatimes.com/2013-09-06/news/41835292_1_energy-efficiency-indo-uk-energy-uk

➤ **CİN:** Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in Orta Asya'nın en büyük petrol ihracatçısı Kazakistan'ı ziyaretinde, Çin'in Kazakistan'daki varlığını arttıracak projeler ile ilgili görüşmelerin gündeme geldiği kaydediliyor. Çin devlet enerji şirketi CNPC'nin Kaşagan sahasında ticari üretime başlamasına ilişkin antlaşma sağlandığı belirtiliyor. Ayrıca Çin'in Kazakistan'da bir petrol rafinerisi inşa etmesi hususunda anlaşma sağlandığı kaydediliyor. Jinping'in Orta Asya gezisinin ilk durağı olan Türkmenistan'da ise bir doğal gaz anlaşması imzalandığı kaydediliyor. Söz konusu antlaşma ile, Türkmenistan'ın Çin'e yaptığı doğal gaz ihracatının 2020 yılı itibariyle 65 milyar metreküpe ulaşması bekleniyor.

<http://www.rferl.org/content/central-asia-china-energy-security/25095769.html>

Rusya ve Hazar Bölgesi Enerji Görünümü

➤ **RUSYA-ÇİN:** Rus petrol endüstrisi için bir atılım olarak görülen ve Rus petrol kaynaklarını Çin'e aktaracak ilk anlaşma, Rosneft ve CNPC arasında geçen Haziran ayında imzalandı. Yorumcular bunu, hızla büyüyen Çin pazarında, Rusya'nın pozisyonunu güçlendirmesi yönünde önemli bir adım olarak nitelendiriyor. CNPC ile yapılan sözleşme, Doğu Sibirya'da petrol arama ve üretimi teşvik ederek ve başka satın almalar yapmasını sağlayarak Rus petrol devinin borç yükünü kesinlikle azaltacak. Ancak şimdi anlaşmanın başka bir yönü ortaya çıktı. Çin sözleşmedeki şartlarla bunu, kendi stratejisinin bir parçası olarak, komşu ülkelerin hidrokarbon kaynaklarını kontrol altına almak için açıkça kendi lehine bir tür fırsata dönüştürebilir. Rosneft ve CNPC arasındaki sözleşmenin olumsuzlukları giderek ön plana çıkıyor. Rus petrol boru hatları operatörü Transneft, Doğu Rusya'daki boru hatları ağının, Çin için pahalı bir yatırım gerektireceğini söyledi. Maliyetlerin, tüm boru hattı kullanıcıları için petrol geçiş tarifeleri yükseltilerek telafi edilmesi gerekecek.

http://rbth.asia/world/2013/09/01/latest_oil_deal_making_russia_dependent_on_china_48667.html

➤ **RUSYA:** Gazprom, yabancı projelerle Rusya'nın Ağustos ayındaki petrol üretiminin arttırdı... Pazartesi günkü Enerji Bakanlığı verileri, Gazprom'un yanı sıra yabancı petrol şirketleri tarafından yönetilen projelerde de yüksek petrol ve petrol kondensat üretiminin Ağustos ayında Rusya'nın petrol üretimini yükseltmesine katkıda bulunduğunu gösterdi. Petrol üretimi Temmuz ayında ortalama günlük 10,43 milyon varilden 10,52 varile yükselerek yaklaşık yüzde 1 oranında arttı. Kayıtlara göre bu, 1980 yılında başlamasından bu yana dünyanın en büyük petrol ihracatçısı Suudi Arabistan tarafından pompalanan 10,05 milyon varilden daha fazla en yüksek çıkışlı aylık üretim oldu. Petrol ve doğal gaz çıkışı, Rusya'nın emtia odaklı ekonomisinde 2,1 trilyon dolarlık önemli bir bileşeni durumunda. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin önümüzdeki on yılda petrol üretimini günlük en az 10 milyon varil olarak sürdürmeyi hedefliyor.

http://www.rigzone.com/news/oil_gas/a/128784/Gazprom_foreign_projects_boost_Russia_Aug_oil_output

➤ **TÜRKMENİSTAN-ÇİN-RUSYA:** Çin, ekonomisi yakıta bağlı ve bölgenin en büyük üreticisi Türkmenistan ile büyük ölçüde güven altına alarak, Orta Asya'da doğal gaz ana tüketicisi olarak Rusya'nın önüne geçti. Eski Sovyet cumhuriyeti ile yapılan gaz anlaşması, dünyanın en büyük enerji tüketicisi Çin'e, Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmada yardımcı olurken, ,kaynak zengini bölgede tutunma artışı sağlıyor. Afganistan ve İran'a sınırları olan 5,5 milyonluk Orta Asya ülkesi, Rusya, İran ve Katar'dan sonra dünyanın en büyük dördüncü doğal gaz zenginliklerini barındırıyor. Çin'in Devlet Başkanı Xi Jinping'in başladığı Orta Asya turu sırasında Türkmen başkenti Aşkabat'da, Türkmenistan Cumhurbaşkanı Kurbanguly Berdimuhammedov ile huzurlarında, Çin Ulusal Petrol Şirketi ile devlet firması Türkmengaz arasında bir yıllık 25 milyar metreküp gaz içeren bir satın alma anlaşması imzalandı. Üst düzey bir Türkmen yetkili görüşmelerin aralarında Reuters'e verdiği demeçte, Çin'e gaz ihracatının 2020 yılına kadar 65 milyar metreküp seviyesine ulaşacağını söyledi.

<http://uk.reuters.com/article/2013/09/03/gas-turkmenistan-china-idUKL6N0GZ31W20130903>

➤ **RUSYA-ÇİN:** Üst düzey bir Çinli diplomat, Başkan Xi Jinping'in altı ay içinde ikinci kez Rus mevkidaşı Vladimir Putin ile bir araya geleceğini ve iki büyük ölçekli projede işbirliğini görüşmelerinin muhtemel olduğunu söyledi. Çin'in Rusya Büyükelçisi Li Hui ise, Başbakan Xi Jinping'in Çarşamba günü G20 zirvesi için St Petersburg'a gelişi öncesi bir röportajda, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile bir araya gelinecek görüşmelerde, Çin ve Rusya arasındaki uluslararası ve bölgesel düzeyde daha stratejik koordinasyonun, devasa projeler üzerindeki işbirliğine odaklanılmasının planladığını söyledi. Li Hui, Putin ile Xi'nin altı ay içindeki ikinci toplantılarının, güçlü Çin -Rusya ilişkilerinin stratejik önemini gösterdiğini ve daha büyük projeler başlatılmasının beklediğini, diğer yandan Çin ve Rusya'nın zaten Rusya'dan Çin'e bir boru hattı ile petrol ve doğal gaz taşınması için büyük ölçekli projeler başlattıklarını da sözlerine ekledi.

http://www.chinadaily.com.cn/china/2013xivisitcenterasia/2013-09/05/content_16944798.htm

➤ **RUSYA-AZERBAYCAN:** Devlete ait Rus petrol şirketi Rosneft ve Azerbaycan devlet petrol şirketi SOCAR arasında geçen ay Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Bakü'ye yaptığı bir günlük ziyareti sırasında imzalanan iki anlaşma, Rusya ile Azerbaycan arasındaki ekonomik işbirliğinde yeni bir fasıl açılmasına sebep oldu. Putin ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in hazır buldukları, iki petrol şirketinin arasında 13 Ağustos'ta imzalanan ikiz anlaşmaların stratejik önemi vurgulanıyor. Rosneft ve SOCAR arasındaki ilk çerçeve işbirliği anlaşması, Rosneft'e Azerbaycan gaz projelerine katılma fırsatı verirken, her ikisi için de yeni pazarlar açılması ve tarafların petrol ve gaz yataklarında hem arama hem de üretim sağlayacağı bir ortak girişim oluşturulmasını öngörüyor. İki şirket de boru hatları, rafineri kullanımı ve petrol/petrol ürünleri satışında işbirliği planlıyorlar.

http://www.atimes.com/atimes/Central_Asia/CEN-01-050913.html

Orta Doğu & Kuzey Afrika Enerji Görünümü

➤ **KÖRFEZ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ (GCC):** GCC, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn ve Umman'ın üyesi olduğu bölgesel bir örgütlenmedir. Bu örgütlenme içerisinde Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri güneş enerjisinin yayılması noktasında öncülük etmektedirler. GCC üyesi ülkelerde 2017 yılındaki projelerin de tamamlanmasıyla yaklaşık 84 GW'lık güneş enerjisi söz konusu olacaktır. Bu projelerin yatırım değeri ise yüz elli beş milyar dolar civarındadır.

http://www.energymatters.com.au/index.php?main_page=news_article&article_id=3920

➤ **İRAK:** Sanayi kaynakları Bağdat Hükümeti ve Irak'ın dev petrol sahalarında çalışan yabancı petrol şirketlerinin, Amerika Birleşik Devletlerinin olası Suriye müdahalesi beklentisine karşın ekstra güvenlik önlemleri aldıklarını bildiriyor. Şu ana kadar Irak'taki şiddet olayları Exxon Mobil, BP, Eni ve Royal Dutch Shell gibi büyük firmaların üretimlerini etkilemediği gibi, Irak OPEC ülkeleri arasında üretim yapan ikinci büyük ülke konumuna geldi. 2010 yılından bu yana bu şirketler Basra petrol sahasının güney alanlarında yer alan petrol sahalarını canlandırarak, günlük 600.000 varil üretim düzeyinden günlük 3.000.000 varil düzeyine ulaşmışlardır.

<http://www.hurriyetdailynews.com/baghdad-oil-giants-on-alert-against-syria-strike.aspx?pageID=238&nID=54075&NewsCatID=348>

THINK- TANK KURULUSLARI

<http://csis.org/publication/market-distorting-policies-will-lead-us-nuclear-reactor-shutdowns>

Piyasa Bozucu Politikalar ABD'deki Nükleer Reaktörlerin Kapanmasına Yol Açacaktır

Enerji Bilgi İdaresi (EIA) tahminlerine göre ABD elektrik üretiminde nükleer enerjinin payının korunacağı öngörülse de, CSIS'in (Center for Strategic & International Studies) haziran ayında yayınladığı raporda, ABD nükleer kapasitesinin önümüzdeki yirmi yıl içerisinde keskin bir düşüşle karşılaşacağı iddia edilmektedir. Piyasa bozucu politikalar ise rekabetçi pazarlarda nükleer tesislerin üretime devam edemeyeceklerinin nedeni olarak görülmektedir.

Karbon düzenlenmesiyle doğal gaz tüketiminde azalmanın söz konusu olması ve nükleer enerji sektöründe yatırımların artması beklense de, bu durum 2040-2050 döneminden önce gerçekleşmeyecektir. Dolayısıyla, önümüzdeki yıllarda ABD'nin üretim kapasitesi ile nükleer teknoloji ve hizmetlerdeki liderliği olumsuz yönde etkilenecektir. Bu olumsuz durum ise nükleer enerji bağlamında ABD siyasetinde derin etkiler bırakacaktır.

Elektrik Piyasasındaki Gelişmeler

Özellikle rekabetçi elektrik piyasasındaki gelişmeler ABD enerji sektörü açısından önem arz etmektedir. ABD nükleer filosunun yarısı bu rekabetçi elektrik piyasasının olduğu alanlardadır. Diğer yarısı ise düzenlenmiş piyasalarda işlem görmektedir. Tüm rekabetçi pazarlar, eyaletten eyalete değişmekle birlikte yenilenebilir portföy standartlarına (RPS) sahiptir.

Devam eden sübvansiyonlar ve teşvikler sayesinde rekabetçi elektrik sektörü piyasasında yenilenebilir enerjinin payı artmaya devam edecektir. OECD'nin 2012 raporuna göre, yüzde onluk rüzgâr enerjisinin piyasaya nüfuz etmesiyle nükleer operatörler yüzde dördlük oranda yük atacak ve nükleer bağlamda yüzde yirmi dört oranında karlılık kaybı söz konusu olacaktır.

Yapay Piyasalar

Bu çalışmada yapılan analizler çerçevesinde, Avrupa'da yenilenebilir enerjinin desteklenmesiyle yaratılan yapay piyasaların çözüldüğü gözlemlenmektedir. Rüzgâr ve güneş enerjisine yönelik sübvansiyonlar yüzünden büyük tesisler ana yük enerji üretimlerini kapatmaktadırlar. Avrupa'daki devletlerin bütçeleri bu yapay piyasanın korunmasına izin verdiği müddetçe yenilenebilir enerjinin tercih edilmesi ve desteklenmesi devam edecektir. Bu destek ve eğilimin devam etmesi ise ekonomik olmayan ana yük enerji üretimlerinin görüldüğü yapay piyasa koşullarını sürdürecektir.

Yenilenebilir enerjinin teşvikiyle oluşan yapay piyasalar sorunu sadece Avrupa ve ABD'nin sorunu değildir. OECD, üye ülkelerdeki elektrik arz güvenliğinin yükselen yenilenebilir nüfuzu yüzünden tehdit edilmekte olduğu uyarısında bulunmuştur. Ayrıca, hükümetler ve düzenleyici kurumlar tarafından elektrik piyasasını etkileyen politik kararlar verilirken enerji üretimi maliyetlerinde şeffaflığın sağlanması gerektiği önerilmiştir.

Ne Yapmalı?

Yükselen yenilenebilir enerji nüfuzunun gerçek maliyetinin analiz edilebilmesi için şeffaf yaklaşımlar benimsenmeli ve enerji sübvansiyonlarının etkisinin ele alınması noktasında ABD federal hükümeti ve eyaletler arasında diyalog artırılmalıdır. Bu minvalde, politika yapıcılar rüzgâr ve güneş enerjilerine yapılan destekler sayesinde oluşan yapay piyasanın ne şekilde rekabetçi gerçek bir piyasa koşullarına evirilebileceğini tartışmalıdır. Özetle, yenilenebilir vergi indirimleri, bu çerçevedeki hedefler ve diğer piyasa bozucu uygulamalar sonlandırılmalıdır.